

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Соціологічний факультет

Кафедра соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ 30 _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОДІАГНОСТИКА»

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань _____ 05 – соціальні та поведінкові науки

спеціальність _____ 231 – Соціальна робота

освітня програма _____ «Соціальна робота»

спеціалізація _____

вид дисципліни _____ за вибором

факультет _____ соціологічний

2021-2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету

Протокол № 10 від 30 серпня 2021 року

Розробник:

Ніколасвська Алла Михайлівна, доцент, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології

Програму схвалено на засіданні кафедри соціології

Протокол № 15 від 24 червня 2021 р.

В.о. завідувачки кафедри соціології

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціальна робота»

Гарант освітньої програми «Соціальна робота»

Юлія СОРОКА

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол № 1 від 27 серпня 2021 року.

Голова науково-методичної комісії соціологічного факультету

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Психодіагностика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 231 «Соціальна робота»

1. Опис навчальної дисципліни

1. 1. **Мета викладання** навчальної дисципліни - знайомство майбутніх соціальних працівників з основними тестовими методиками, що використовує сучасна психологія, з технікою проведення психодіагностичних досліджень, з етичними принципами діяльності практикуючого психолога, з можливими варіантами використання деяких тестових методик в соціологічних дослідженнях, а також в майбутній професійній діяльності в якості соціальних працівників.

1. 2. **Основні завдання** вивчення навчальної дисципліни:

- формування навичок роботи з тестовими методиками (тестування, обробка та аналіз отриманих результатів);
- опанування технікою самотестування з подальшим аналізом результатів та корекцією особистості;
- ознайомлення з основними етичними принципами діяльності фахівця в галузі психодіагностики.

1. 3. **Кількість кредитів** – 4.

1. 4. **Загальна кількість годин** – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
3-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
72 год.	-
у тому числі індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні набути компетентності та демонструвати такі результати навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності:

ФК 1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК 2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

ФК 4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

ФК 9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

ФК 11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтів із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

Програмні результати навчання:

Студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

2. Тематичний план навчальної дисципліни «Психодіагностика»

Розділ 1. Історія та сучасний стан психодіагностичних досліджень

Тема 1. Історія психодіагностики

Причини та наукові джерела виникнення експериментальної психології. Асоціативний експеримент Г. Еббінгауза. Перші тести Дж. Кеттела і розвиток тестології в Америці. Біне-Стенфордська шкала та її модифікації. Розробки Г. І. Россолімо з комплексної оцінки розвитку психіки, "психологічні профілі". Використання тестів профпридатності та проведення профорієнтації.

Виникнення "проективної психології" як протест проти біхевіоризму та психометрії. Методологічні, теоретичні та практичні проблеми сучасної «проективної психології».

Моральні проблеми, що виникають у зв'язку з проведенням тестування. Основні положення "Етичного кодексу психолога", що сприяють успішному здійсненню психологами професійної діяльності.

Тема 2. Класифікація сучасних тестових методик та показники діагностичної спроможності тестів

Тести як основний психодіагностичний інструмент. Проблеми визначення тестів, критерії та вимоги віднесення психологічних методик до класу тестових. Підходи до класифікації тестових методик. Особистісні питальники та проективні методики.

Поняття "діагностичної спроможності" тестів. Стандартизованість тесту як міра однаковості процедури проведення та оцінки результатів тестування, основні складові стандартизованості. Надійність тесту як постійність, сталість результатів, що отримуються за допомогою даної методики; шляхи встановлення надійності тесту; коефіцієнти надійності тестових методик. Валідність тесту як точність вимірювання якості, що досліджується, основні типи валідності тестових методик: змістовна, критеріальна, понятійна, засоби встановлення валідності. Адаптованість тесту як пристосованість матеріалу методики до певних соціокультурних умов, рівня розвитку конкретних соціальних груп і спільнот тощо.

Розділ 2. Особистісні питальники як психодіагностичний метод.

Тема 1. Теоретико-методологічні проблеми створення та використання особистісних питальників.

Стандартизованість, надійність, валідність та адаптованість особистісних питальників. Недоліки особистісних питальників та засоби їх компенсації (шкали брехні, шкали соціальної бажаності тощо).

Тема 2. Класичні особистісні питальники: історія створення та специфіка використання.

Диспозиціональні теорії як теоретична основа створення особистісних питальників. Особистісний питальник Г. Айзенка (EPQ) і тест PEN як засоби діагностики основних типів (суперрис) особистості. Шкала брехні особистісного питальника Г. Айзенка. Тест 16 PF та його діагностичні можливості.

Тест самооцінки як варіант емпіричної валідизації ідей А. Адлера щодо почуття неповноцінності, комплексу вищості та комплексу неповноцінності.

Міннесотський багатоаспектний особистісний питальник (MMPI): історія створення та діагностичні можливості. Клінічні та контрольні шкали MMPI. Профілі MMPI та прийоми їх оцінки. Питальники, створені на основі MMPI ("Шкала тривоги Тейлора", "Особистісний питальник Джексона", "Каліфорнійський психологічний питальник" та ін.).

Розділ 3. Проективні методики як психодіагностичний метод

Тема 1. Теоретико-методологічні проблеми створення та використання проєктивних методик

Стандартизованість, надійність, валідність та адаптованість проєктивних методик. Основні проблеми, пов'язані з використанням проєктивних методик. Проєкція як вид психологічного захисту (за З. Фрейдом) та її різновиди. Специфіка проєктивних методик: багатозначність, невизначеність стимульного матеріалу; відсутність обмежень у виборі відповідей; відсутність оцінки відповідей як "правильних" чи "помилкових"; прихований характер мети тестування.

Тема 2. Проєктивні особистісні методики: історія створення та специфіка використання

Метод незакінчених речень (МНР) (Sentence completion techniques, SCT) та його модифікації. Недоліки SCT: стереотипність та поверховість відповідей, неприхованість мети. Інші методики на завершення.

Тест Розенцвейга (тест вивчення реакції на фрустрацію - Picture Frustration Study, PF-Study). Пізнавальні можливості тесту.

Тематичний апперцептивний тест (ТАТ). Пізнавальні можливості тесту. Модифікації та різновиди апперцептивної методики, особливості застосування (ААТ, ТdАТ, FPT, MAPS).

Рисункові методики як різновид проєктивних методик. Тест "Дерево" К. Коха (Baum Test). Тест "Будинок-Дерево-Людина" (House - Tree - Person Test, Н-Т-Р). Тест "Неіснуюча тварина". Методика Г. Фая. Особливості використання рисункових методик.

Тест-фільм Р. Жіля (Le Test Film) як проєктивна методика, призначена для дослідження системи особистісних відносин дитини (конкретно-особистісні відносини дитини з іншими людьми – рідними, другом/подругою, вчителем/вихователем; особливості самої дитини – допитливість, прагнення до домінування, до спілкування, відстороненість і прагнення до усамітнення, соціальна адекватність поведінки).

Тест М.Люшера (Luscher Farbwahl Test). Ідея про активність-пасивність та гетерономність-автономність особистості як теоретична база тесту. Сфери застосування LFT, його пізнавальні можливості (емоційний стан, спрямованість на певні види діяльності, схильність до деяких захворювань тощо).

Тест Г.Роршаха (Rorschach Test). Особливості стимульного матеріалу тесту, пізнавальні можливості (встановлення загальної спрямованості особистості, ступінь реалістичності сприйняття світу, емоційне ставлення до нього, тенденції до тривожності, неспокою, психічні відхилення тощо). Засоби та прийоми обробки результатів тестування.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лаб.	інд.	СР
Розділ 1. Історія та сучасний стан психодіагностичних досліджень						
Тема 1. Історія психодіагностики	8	2	2			4
Тема 2. Класифікація сучасних тестових методик та показники діагностичної спроможності тестів	14	4	2			8
Разом за розділом 1	22	6	4			12
Розділ 2. Особистісні питальники як психодіагностичний метод						
Тема 1. Теоретико-методологічні проблеми створення та використання особистісних питальників.	14	4	2			8
Тема 2. Класичні особистісні питальники: історія створення та специфіка використання.	34	8	4			22
Разом за розділом 2	48	12	6			30
Розділ 3. Проективні методики як психодіагностичний метод						
Тема 1. Теоретико-методологічні проблеми створення та використання проєктивних методик.	14	4	2			8
Тема 2. Проективні методики: історія створення та специфіка використання.	36	10	4			22
Разом за розділом 3	50	14	6			30
Усього годин	120	32	16			72

4. Теми семінарських та практичних занять

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин (денна форма)
1	Сучасна психодіагностика: джерела виникнення та проблеми розвитку. Показники діагностичної спроможності сучасних тестів	4
2	Особистісні питальники та їхні діагностичні можливості	2
3.	Класичні особистісні питальники	4
4.	Теоретико-методологічні проблеми використання проєктивних методик. Особливості стимульного матеріалу та діагностичних можливостей проєктивних методик.	2
5.	Проєктивні методики як засіб діагностики психічного розвитку особистості	4
	Разом:	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид, зміст самостійної роботи	Кількість годин Денна форма
1.	Історія психодіагностики. Показники діагностичної спроможності тестів: <ul style="list-style-type: none"> робота з текстом електронного конспекту лекцій підготовка до тестової роботи 	12
2.	Теоретико - методологічні проблеми створення та використання особистісних питальників: <ul style="list-style-type: none"> робота з основною та додатковою літературою підготовка до семінарського заняття 	8
3.	Сучасні особистісні питальники та їх діагностичні можливості: <ul style="list-style-type: none"> робота з основною та додатковою літературою аналіз результатів самотестування 	22
4.	Теоретико - методологічні проблеми створення та використання проєктивних методик: <ul style="list-style-type: none"> робота з основною та додатковою літературою підготовка до семінарського заняття 	8
5.	Проєктивні методики як засіб діагностики особистісного розвитку: <ul style="list-style-type: none"> робота з основною та додатковою літературою аналіз результатів самотестування 	22
	Разом	72

Види навчальної діяльності (змішане навчання)

Лекції					
	Класифікація	Попередня підготовка	Подача нової інформації	Тренування	Зворотній зв'язок
Розділ 1. Історія та сучасний стан психодіагностичних досліджень					
Тема 1. Історія психодіагностики	Вступна	Ознайомлення р термінологією, необхідною для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> конспект лекцій відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> питання для самоперевірки; пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> запитання; обговорення навчального матеріалу

Тема 2. Класифікація сучасних тестових методик та показники діагностичної спроможності тестів	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення р термінологією, необхідною для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • конспект лекцій • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки • пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу
--	--------------------------	---	---	--	---

Розділ 2. Особистісні питальники як психодіагностичний метод

Тема 1. Теоретико-методологічні проблеми створення та використання особистісних питальників.	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення з термінологією, необхідною для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • конспект лекцій • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки; • пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу
Тема 2. Класичні особистісні питальники: історія створення та специфіка використання.	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення з термінологією, необхідною для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • конспект лекцій • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки; • робота з кейсами • пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу

Розділ 3. Проективні методики як психодіагностичний метод

Тема 1. Теоретико-методологічні проблеми створення та використання проєктивних методик.	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення з термінологією, необхідною для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • конспект лекцій • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки; • пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу
Тема 2. Проективні особистісні методики: історія створення та специфіка використання.	Інформаційна (тематична) Завершальна (підсумкова)	Ознайомлення р термінологією, необхідною для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Конспект лекцій • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки; • робота з кейсами; • пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу

Семинари

	Вид навчальної діяльності	Попередня підготовка	Виконання практичного завдання	Оцінювання	Рефлексія	Зворотній зв'язок
--	---------------------------	----------------------	--------------------------------	------------	-----------	-------------------

Розділ 1. Історія та сучасний стан психодіагностичних досліджень

Тема 1. Історія психодіагностики. Заняття 1. Сучасна психодіагностика: джерела виникнення та проблеми розвитку.	Онлайн-діяльність Діяльність в аудиторії	Опитування	Підготовка до ділової гри (конспект-малюнок)		Групове обговорення Ділова гра	<ul style="list-style-type: none"> • групові консультації; • коментарі викладача під час заняття
Тема 1. Історія психодіагностики. Заняття 2. Показники діагностичної спроможності тестів	Онлайн-діяльність	Опитування	Контрольна робота		Групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> • коментарі викладача під час заняття

Розділ 2. Особистісні питальники як психодіагностичний метод						
Тема 1. Теоретико-методологічні проблеми створення та використання особистісних питальників.	Онлайн-діяльність	Опитування	<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; 	<ul style="list-style-type: none"> усні відповіді; 	розробка нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> коментарі викладача під час заняття
Тема 2. Класичні особистісні питальники: історія створення та специфіка використання Заняття 1. Сучасні особистісні питальники: діагностичні можливості	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; 	<ul style="list-style-type: none"> усні відповіді; 	розробка нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> коментарі викладача під час заняття
Тема 2. Заняття 2-3. Диспозиціональні теорії та втілення їх основних положень в особистісних питальниках.	Онлайн-діяльність	Опитування	<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; самотестування 	<ul style="list-style-type: none"> Усна відповідь; виконання практичного завдання 	розробка нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> аналіз результатів самотестування
Тема 2. Заняття 4-5. Тест акцентуацій К. Леонгарда	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; самотестування 	<ul style="list-style-type: none"> усна відповідь; виконання практичного завдання 	розробка нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> аналіз результатів самотестування
Тема 2. Заняття 6. Тест ММРІ та тести, що створюються на основі його шкал	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; самотестування 	<ul style="list-style-type: none"> усна відповідь; виконання практичного завдання 	розробка нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> аналіз результатів самотестування
Розділ 3. Проективні методики як психодіагностичних метод						
Тема 1. Особливості стимульного матеріалу та діагностичних можливостей проєктивних методик.	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; 	<ul style="list-style-type: none"> усні відповіді виконання практичного завдання 	розробка нотаток до лекцій	
Тема 2. Проективні особистісні методики: історія створення та специфіка використання. Заняття 1. Метод незакінчених речень (МНР) та його модифікації	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; самотестування 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> коментарі під час заняття від викладача аналіз результатів самотестування

Тема 2. Заняття 2. Тест Розенцвейга. Тематичний апперцептивний тест (ТАТ).	Онлайн- діяльність		• пошук відповідей на питання; самотестування			• коментарі під час заняття від викладача; • аналіз результатів самотестуванн я
Тема 2. Заняття .3 Рисункові методики. Тест М. Люшера Тест- фільм Р. Жиля. Тест Г. Роршаха	Діяльність в аудиторії		• пошук відповідей на питання; самотестування			• коментарі під час заняття від викладача • аналіз результатів самотестуванн я

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені

7. Методи навчання

Лекції. Загалом спрямовані не тільки на знайомство з конкретним теоретичним матеріалом, а й допомагають теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин клієнтів, обирати ефективні методи їх вирішення.

Самотестування. Формує навички роботи з тестовими методиками, сприяє успішному вибору та використанню методів профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки як у клієнтів, так і в самих соціальних працівників та їхніх колег. Також сприяє формуванню вміння використовувати тестові методи в системі соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

Пошук відповідей на питання. Ця форма роботи застосовується як на практичних заняттях, так і на лекціях й дозволяє студентам інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід, а також формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу конкретної проблеми.

8. Методи контролю

Письмовий залік у формі відповідей на тестові завдання та виконання творчого завдання, контрольна робота, підсумкове експрес-тестування, участь у діловій грі.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3						
T 1	T 2	T 1	T 2	T 1	T 2					
10	5	-	15	-	15	15		60	40	100

Критерії оцінювання навчальної діяльності

Контрольні роботи. Вивчення курсу передбачає проведення двох видів контрольних робіт:

- передбаченої навчальним планом (кількість балів за таку роботу – 12-16). Така форма роботи запланована в розділі «Історія та сучасний стан психодіагностичних досліджень». Завдання цієї контрольної роботи складаються переважно з тестових завдань з варіантами відповіді, питань на доповнення та пояснення, до цієї робіт студенти готуються заздалегідь.

10. Рекомендована література

Основна література

1. Анастаси А. Психологическое тестирование / Кн. 1,2. - М.: Педагогика, 1982.
2. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб.: Питер, 2001. – 688 с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»).
3. Бурлачук Л. Ф. Введение в проективную психологию. - К.: Ника-Центр, 1997.
4. Бурлачук Л. Ф. Исследование личности в клинической психологии (на основе метода Роршаха). - К.: Вища школа, 1979.
5. Бурлачук Л. Ф., Коржова Е. Ю. Международные конгрессы по тесту Роршаха и проективным методикам // Вопросы психологии. - 1991. - № 4. - с.169-173.
6. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психологической диагностике. - К.: Наукова думка, 1989.
7. Гильбух Ю. З. Метод психологических тестов: сущность и значение // Вопросы психологии, 1986. - № 2. - С. 30-40.
8. Джеральд Д. Остер, Патрисия Гоуло Грон. Рисунок в психотерапии. – К.: Ин-т общегуманитарних исл-ний, 2016. – 184 с
9. Домнич Т. Що треба знати про психологічний захист // Практична психологія та соціальна робота. - 1998. - № 1. - С. 35-36.
10. Князев В., Мілютіна К., Дубашидзе Н., Рубель Н. Робоча книга корекційного психолога. – К., 2019.
11. Лучшие психологические тесты / Пер. с англ. Е. А. Дружининой. - Харьков, 1994.
12. Лучшие психологические тесты для профотбора и профориентации. Описание и руководство по использованию / Отв. ред. А.Ф.Кудряшов. - Петрозаводск: изд-во "Петроком", 1992.
13. Люшер М. Сигналы личности: ролевые игры и их мотивы. - Воронеж: НПО "МОДЭК", 1993.
14. Морозов О.М. Психологія особистості: оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посіб. – К.: 2019. – 328 с.
15. Мошенська Л. Психологічні захисти і несвідоме // Практична психологія та соціальна робота. - 1998. - № 5. - с.11-13.
16. Норакидзе В.Г. Методы исследования характера личности. - Тбилиси: Мецниереба, 1975.
17. Общая психодиагностика / Под ред. А. А.Бодалева и В. В.Столина. - М.: Изд-во МГУ, 1987.
18. Поліщук С. Методичний довідник з психодіагностики. – К.: Університетська книга, 2019. - 442 с.
19. Роршах Г. Психодіагностика: Методика і результати діагностичного експерименту з дослідження сприйняття. - Видавництво: Когито-Центр, Серія: психологія, 2019. – 336 с.
20. Соколова Е. Т. Проективные методы исследования личности. - М.: Изд-во МГУ, 1980.
21. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник / Ю.М. Чала, А.М. Шахрайчук. — Харків: НТУ «ХПІ», 2018. — 246 с.
22. Шванцара Й. Диагностика психического развития. - Прага: Авиценум, 1978.
23. Шелби Б. Тест "Дерево" // Практическая психология и социальная работа. - 1998. - № 1. - С.24-29.
24. Энциклопедия психологических тестов. Профессиональное консультирование, профориентация, тесты для безработных. / Ред. А. Карелин. - М.: Научная книга, 1997.
25. Энциклопедия психологических тестов. Общение, лидерство, межличностное общение. / Ред. А.Карелин. - М.: Научная книга, 1997.
26. Юматова И., Шевырева Е., Вышквыркина М., Павлова Т., Мочалова Ю., Тушнова Ю. Психодиагностика. Учебное пособие./ под. ред А. Белоусовой, И Юматовой. – Ростов н/Д: Феникс, 2016. – 255 с.

Допоміжна література

1. Злобіна О. Г. Тести в соціологічних дослідженнях // <http://www.i-soc.com.ua/institute/zlobina.php>
2. Климова С. Г. Опыт использования методики неоконченных предложений в социологических исследованиях // Социология: 4М. – 1995. - №№ 5-6. – С. 49-64.
3. Маслова С. Использование методов аналитической психологии в качественных социологических исследованиях (на примере интерпретации рисуночных тестов) http://www.awareness-way.ru/articles/soiol_r.html
4. Мягков А. Ю. Шкалы лжи из опросника ММПИ: опыт экспериментальной валидации // Социологические исследования. – 2002. – № 7. – С. 117-130.
5. Николаевская А. М. Об использовании тестовых методик в социологических исследованиях // Вестник Харьковского государственного университета "Социологические исследования современного общества: методология, теория, методы". - 1999. - № 433. - с. 67-70
6. Пахомов А.П. Методика «Незаконченные предложения» Сакса-Леви как учебное пособие [Электронный ресурс] / А.П.Пахомов. – 2012.- Режим доступа к ресурсу: http://psyjournals.ru/files/57358/exp_2012_n4_Pakhomov.pdf.
7. Родионова Н.В. Семантический дифференциал (обзор литературы) // Социология: 4М. – 1996. - № 7. – С. 175-200.
8. Становление метода неоконченных предложений в Советском Союзе 70-х годов // Социология 4М. - 1997. - Т. 9. – С. 82-97.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- ispp.org.ua – офіційний сайт Інституту соціальної та політичної психології АПН України
- <http://socionet.ru/> - Соціонет – інформаційний простір з суспільних наук
- <http://ru.laser.ru/socion/dn/> – газета "Соционические чтения".
- <http://testoteka.ukr.net/>
- <http://tests.kulichki.com/testsdraw.html>
- <http://psychologis.com.ua/psihodiagnostika.htm>
- <https://psylab.info>
- <https://psi-technology.net/psytest/>
- http://society.polbu.ru/tatarova_sociology/ch36
- <http://novograd.edu.by/index.php/2017-09-09-07-04-08/2017-10-16-14-58-37>.